

En tornar a la dispesa i entrar a la meva cambra, prop de l'hora de sopar, la pròpia dispesera va lliurar-me una lletra. La forma del sobre denunciava la seva procedència femenina. I la dispesera, bona dona que veia no sense tendresa, però no pas amb goig, aquesta mena de lletres, no s'estigué de dir-me:

—¿Vostè, també, senyor Pomerola?... Vaja, vaja, jo el feia més formal. I ara, a darreries de curs!...

Jo, entretant, contemplava el meu nom, la meva adreça, escrita amb una lletra de col·legiala: lletra elegant, però una mica amanerada en les seves formes rígides i anguloses, que devia ésser habitualment molt serena, però de la qual, ara, un lleu tremolor entelava la puresa. La lletra, tot i no ésser ben bé igual —potser més regular, més noble—, em recordava força la lletra d'una persona que jo havia estimat molt. Com que no hi havia timbre en el sobre, vaig preguntar:

—¿Qui l'ha duta?

—Una minyoneta molt gentil, molt agradable. —I davant de la meva actitud suspensa, afegí—: I bé, ¿per què no l'obre?... Així sortirà de dubtes.

Vaig mirar-la. Al seu rostre hi havia una expressió de curiositat innocent. Ni per un moment se li havia ocor-

regut de pensar que jo hauria volgut restar sol per obrir la carta i assaborir tot el món d'il·lusions que em començava de fer néixer, o consolar-me de la meva decepció. Sabent-me greu de dir-li que se n'anés, em vaig asseure davant la meva taula i, nerviosament, vaig descloure el sobre. El contingut era clar, breu, contundent. El vaig llegir d'un cop d'ull:

«Amic Maurici: Aurèlia ha traspassat avui. Si véns, encara podràs veure-la. Et saluda, desolada,

Joana.»

—¿Què li passa?... ¿Què té?... —vaig sentir que em deia, espantada.

—No res. ¿Vol fer el favor de deixar-me sol una estona?

La bona dona em mirà en silenci. Comprenqué que el que m'acabava d'ésser comunicat era massa greu per a intentar uns mots banals de consol, per a arriscar una pregunta. Bellugà el cap i, vencent la seva curiositat, se n'anà lentament i tancà darrere d'ella la porta.

Jo, el cap entre les mans, la carta al davant, la rellegia. Aurèlia morta! ¿Morta?... La paraula gairebé no tenia sentit, de tan absurda. Aquella noia que feia escassament un any que no veia, però la imatge de la qual tenia constantment present, plena de vida; aquella noia d'una vitalitat exuberant, enraonadora, impacient, versàtil, plena de desigs i de fantasies, aquella noia que ens imposava a

tots l'imperi de la seva voluntat amb un sol gest, convertida en no res! Aquella garba d'espigues que era ella en la seva rossor emmelada, aquella garba d'espigues ornada de roselles, ara, marcida, esblaimada, esdevinguda pols!

—Ah, Aurèlia, Aurèlia!... —vaig sanglotar, mentre tot un món de records se'm desvetllava.

Records que, cal dir-ho, eren tots més aviat amargs, tintats de melangia. Jo no n'havia obtingut mai cap favor. No n'havia sol·licitat cap, tampoc. Estava sempre com enlluernat davant d'ella. ¿Ho havia sabut, ella, tan sols que l'estimava?... Ah, sens dubte! Ho havia sabut, ho juraria; però havia fingit sempre ignorar-ho. Això li havia permès de jugar amb mi, d'abusar-ne. Quan se'm mostrava manyaga, és segur que volia alguna cosa: algun d'aquests favors que són els que més ens humilien. És a dir, fer-me servir d'intermediari per a acostar-se a un altre. Oh, havia arribat a coses vils per a un enamorat! Havia arribat a fer de missatger de la seva correspondència amorosa. I més, encara! Li havia fins servit de secretari.

Això començà en una ocasió una mica difícil, amb motiu de desempallegar-se discretament d'un xicot per mitjà d'una carta. En aquesta ocasió em va afalagar, encara, que s'hagués volgut servir de mi. Però la meva docilitat em va perdre. Després van venir cartes d'amor, cartes que ella volia que fossin apassionades i que ella no hauria sabut escriure prou bé. Enlluernadora mentre parlava, escriure no era el seu fort. Deia que davant del paper no se li acudia res. ¿És potser que en realitat no

estimava ningú i que per això se sentia tan poc inspirada? ¿Que jugava amb foc sense ablar-se mai? Però les meves cartes —les que ella em feia escriure— eren roents. Ah!, en realitat, ¿no era a ella a qui escrivia? Així ella podia llegir els meus conceptes apassionats. Així podia fer-li comprendre tota la grandesa, tota la passió de què era capaç la meua ànima. Per això m'hi avenia. ¿Per això? ¿És que podia fer altra cosa? ¿És que em podia sostreure al seu imperi? Ni jo ni ningú, no podia. Sabia demanar d'una manera!... Complaure-la era, altrament, per a mi l'única manera de veure-la contenta, i que els seus ulls —aquells grans ulls blaus que em feien vertigen, ulls de color de mar i de color d'infinít— em miressin amb simpatia, gairebé amb tendresa, i que els seus llavis —tan bells en la seva forma corprenedora de cor i de ponce-lla— em somriuessin, insinuants. Ah!, si moltes vegades em feia el rebec quan ja m'havia decidit a obeir, era només pel plaer d'ésser amansit amb alguna manyaga. Ella coneixia molt bé aquest ressort. Potser algun cop li semblava una exigència per part meua. L'expressió de condescendència que hi havia aleshores al seu rostre m'ho feia suposar. Però ¿qui hauria resistit al plaer torbador de sentir els seus dits afuats enfonsar-se-li entre els cabells, amb un afalac que volia ésser una mica rude en la seva dolcesa?

I quin desig, aleshores, de besar aquells dits amb gust de mel i fragància de roses! Aquells dits que a penes havia tocat mai. En la meua adoració, sentia per les seves mans,

per tot el seu cos, un respecte excessiu. Sentia enveja i alhora rubor de les familiaritats que les altres persones es permetien amb ella i que ella tolerava d'una manera natural. Jo no podia. Era tan fort el plaer que el més lleu contacte seu em produïa, que me'n sentia tot trasbalsat. I no cregueu que tingués mals pensaments. El meu amor era molt pur. Sens dubte, massa. Era un excés de puresa, precisament, allò que el feia esdevenir morbós.

Les meves mans no havien estat damunt del seu cos sinó una sola vegada i, encara, d'una manera ben innocent. Cal que adverteixi, però, per a fer comprendre la mena de relacions que hi tenia, que jo feia aleshores la preparació de la carrera d'enginyer en una acadèmia particular que dirigia el seu pare. Tots els alumnes teníem bastant de confiança amb la família, potser pel seu tarannà diríem una mica modern. Més d'un cop pensàvem si, amb la familiaritat que ens era atorgada, no tractaven de trobar promès per a Aurèlia, i no dic per a Joana, la seva germana petita, perquè era encara massa nena. Però aquestes reflexions, que els altres alumnes es comunicaven no sense desvergonyiment, em desplaïen. Em desplaïen tant com les lloances, sovint grolleres, que feien de les gràcies d'Aurèlia. Amb mi, la confiança era més gran encara, ja que una vella amistat unia aquella família amb els meus pares. Un dia, doncs, que el pare d'Aurèlia acabava de sortir per a un afer urgent, deixant-nos a tots a mitja classe, Aurèlia hi entrà seguida de Joana i d'una cambrereta juganera i folla que es delia

pels estudiants, que els perseguia, que procurava topar-se amb ells, que els etzibava un pessic si ells, en passar-li a la vora, no li'n feien el cas que ella volia, i que, estranyament, només a mi em mirava amb una mena de respecte compassiu que, més que afalagar-me, em causava pena i em feia preguntar si jo no era ben bé com els altres. Com dic, van entrar Aurèlia, Joana i la cambreta, que, per cert, es deia Ester, un nom jueu i bonic que ningú no podia endevinar d'on l'havia tret i que s'adeia ben poc amb la graciosa irregularitat del seu rostre desvergonyit, sempre ple de somriures i ganyotes arbitràries. El pretext d'entrar, per a Aurèlia, fou fer-me —sempre havia d'ésser jo la tapadora de les seves fantasies— un encàrrec banal —i fals— de part del seu pare. No era la primera vegada que aprofitava l'absència del seu pare per a entrar un moment i revolucionar la classe. Àdhuc quan ell hi era, més d'un cop s'hi havia arriscat. Sabia la impressió que ens feia, i li plaïa, sens dubte, de recollir, com una garba de flors, tots aquells somriures tímids o ardorosos, totes aquelles mirades ardents. La seva presència no fou, doncs, acollida com una cosa extraordinària. Però sí amb l'alegria, amb el mateix encisament que si els déus ens haguessin tramès una deessa o una fada. La voltaren, l'ompliren d'elogis, de preguntes, de nicieeses. Ester, sempre disposada a fer gatzara, animava els més encongits amb els seus pessics i les seves empentes. No sé qui ni com començà a parlar de l'esveltesa, de la gracilitat de la cintura d'Aurèlia. Ester, menuda, flexible,

bellugadissa, pretenia tenir-la més prima que la seva mestressa. Algú proposà de prendre mides. No cal dir que cada un volia ésser l'agrimensor preferit, i que cap no estava conforme amb les dimensions que donaven els altres. Tots s'engrescaven amb el joc, però em penso que en tots hi havia més veritable joia que mals intents. Com que no s'entenien, Aurèlia volgué que jo, que, una mica apartat, sense prendre part al concurs, els contemplava, fes d'àrbitre. Ho volgué, ja ho veia, només que per torbar-me. Però jo no m'hi vaig negar, perquè, molt més que els altres, me'n moria de ganes. Vaig agafar la cinta mètrica i li vaig voltar la cintura. Trèmul d'emoció, no sabia ben bé què em feia. Ella, picant l'ullet, per acabar de confondre'm, exclamava:

—Apa, home, de pressa! No t'aprofitis tant!

Tots esclafiren a riure davant de la meva tímidesa i desmanyotament. Jo, entretant, però, sentia, sota els meus dits, la tebior que traspuava el seu cos, el batec de la sang en la presó sagrada del seu ventre.

Aquella sensació de vida, aquella tebior, que és la voluptat més profunda que m'ha ofert el cos d'Aurèlia, l'he portada sempre com un record inesborrable en els meus dits. Era una sensació inefable, que no oblidava mai i que se'm feia dolorosa en pensar que, si altra volta tornés a cenyir aquell cos, no hi trobaria ja sinó la fredor horribble, la immobilitat absoluta de la mort.

Aquell embruixament, aquella submissió a les fantasies d'Aurèlia, durà una mica més d'un any, ja que, un

cop aprovat l'ingrés a l'Escola d'Enginyers, seguia anant de repàs a l'acadèmia. A dir la veritat, jo no sentia cap mena de vocació per la carrera. El meu temperament, els meus gustos, em cridaven vers camins ben diferents. Estava, però, decidit a seguir-la només que per no abandonar aquella acadèmia, per veure, per sentir prop meu la presència d'Aurèlia. Però em sentia pueril, em sentia ridícul. Em sentia vexat, estafat en els meus sentiments més honrats i més tendres. Ella, que no feia cas de mi sinó quan li convenia, festejà, durant aquell temps, amb diversos estudiants. Amb els primers, tot no semblà sinó una pura facècia, una criaturada. Però amb el darrer, sobretot a les darreries, semblava que una passió folla els encengués. Eren temeraris en llur comportament. Ell arribava a l'acadèmia més d'hora, i àdhuc a hores extraordinàries, per veure-la. Sortia amb qualsevol pretext de classe i era fora molt més de temps del que el pretext podia excusar. ¿Com el professor, el pare d'Aurèlia, no sospitava res? Quan ell no era a l'acadèmia, no és pas a la classe que es veien. Era en un salonet on ella estudiava el piano. Jo vaig poder comprovar que hi eren ben sols i ben junts. Ester, la criadeta, vigilava. És a dir, no els vigilava pas a ells. Vigilava que no fossin sorpresos. Jo, entretant, volia creure en la puresa d'Aurèlia; però, a desgrat meu, no podia deixar que em turmentessin les sospites més greus.

El que em sorprenia era la tranquil·litat de la família. Fins acusava, en el meu interior, de complicitat els seus

pares. Bé n'havien de saber alguna cosa, d'aquells amors! Però el pare, sobretot, es vanava de l'educació liberal que donava a les seves filles:

—Han d'aprendre a fer-se respectar, a defensar-se elles mateixes —repetia sovint.

Quan el sentia parlar així, em venien ganes de cridar-li a ple rostre alguna cosa ofensiva. Car, si hi ha marits consentits, ¿no hi ha pares als quals podria donar-se un qualificatiu semblant? Quant a la seva mare, em semblava molt pitjor. En realitat, en ella tot era pura deixadesa. A desgrat que qualsevol cosa l'entendria, era en el fons d'un egoisme monstruós. Aquell tarannà liberal del pare envers les filles esdevenia en ella una perfecta indiferència. Els matins, embotida en una mena de pentinador blanc, enfonsats els peus en unes flonges sabatilles, rodava per la casa ociosa, flemàtica, amb tedi. Grossa, esblanqueïda, els llavis abotifarrats, moradencs, les bosses dels ulls una mica fofes, semblava una d'aqueixes grotesques bombes de paper, empresonada entre parets. A la tarda, canviava tota. S'empolainava, s'avivava els colors del rostre, se cenyia el cos. Prenia un aire, en la seva peresa, més tibet. Esdevenia elegant i gairebé bonica. A aquell qui no l'hagués vista inflada, túmida, entre les glasses marcides del seu pentinador, li hauria pogut encendre, potser, algun desig. Passava les tardes al cinema o fent visites. Deien que patia del cor i que per això no es podia preocupar de res. Per això feia aquesta vida. És possible, però, que, contràriament, de tant de no preocu-

par-se i de fer una vida així, el cor se li hagués voltat de greixos, com de cotó fluix, i que ara els seus batecs en fossin esmorteïts sota d'aquesta capa.

Als estudiants, si ens trobava pels passadissos, ens tractava maternalment:

—A estudiar, fillets, a estudiar, que prou sacrificis fan els vostres pares. —I aconsellava Aurèlia, si de cas ens hi trobava xerrant—: Apa, filla, no els distreguis.

«Hipòcrita!», estava a punt d'exclamar quan la sentia parlar així. «El que tu vols és que trobi xicot i treure-te-la ben aviat del damunt. En això consisteix tota la vostra educació a la moderna!»

Quant al minyó que s'havia guanyat la voluntat d'Aurèlia —Isidor—, era una criatura que em semblava, sense embuts, moralment repulsiu. Tenia un any més que jo. Coneixia tots els secrets, les perversions i els flagells de Venus. Era un habitual dels cabarets, i jo em revoltava en veure que, sense escrúpols, portava al costat d'Aurèlia les sentors de tantes aigües de colònia i de clo-roforms. Em semblava que això sol ja bastava per a profanar-ne la puresa. Em consolava pensant, però, que, si ella hagués conegut la vida que feia Isidor, el concepte que ell tenia de les dones, la baixa manera de parlar-ne, segurament se n'hauria desil·lusionat. De vegades em venien intencions de revelar-li-ho. Em contenia només la idea que ella em prengués per un baix delator. Que cregués que, en lloc d'ésser impulsat per un desig molt pur de salvar-la, ho era per l'enveja i per la gelosia.